

PAŽYMA
LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJOS DĖL KLAUSIMŲ, SVARSTOMŲ 2022 M. KOVO
21 D. ES TARYBOS (ŽEMĖS ŪKIS IR ŽUVININKYSTĖ) POSĖDYJE

Š. m. kovo 21 d. vyksiančio ES Tarybos (žemės ūkis ir žuvininkystė) posėdžio metu numatyta svarstyti šiuos klausimus:

- 1. Naujausia informacija apie ataskaitos dėl ES sveikatos ir aplinkosaugos standartų taikymo importuojamiems žemės ūkio ir maisto produktams rengimą**
 - *Komisijos informacija*
 - *Pasikeitimas nuomonėmis*

Klausimo esmė:

Per derybas dėl Bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) reformos (2023–2027 m.) kaip pasiektą politinio susitarimo sudėtinė dalis buvo priimtas bendras ES Tarybos ir Europos Parlamento pareiškimas, kuriame prašoma Europos Komisijos ne vėliau kaip 2022 m. birželio mėn. parengti ataskaitą, kurioje būtų įvertintas ES sveikatos ir aplinkos apsaugos standartų (įskaitant gyvūnų gerovės standartus, taip pat procesus ir gamybos metodus) taikymo importuojamiems žemės ūkio ir maisto produktams pagrįstumas ir teisinis įgyvendinamumas. Ataskaitoje turėtų būti nurodytos konkrečios iniciatyvos, kuriomis būtų užtikrintas didesnis šių standartų taikymo nuoseklumas, laikantis PPO taisyklių. Numatoma išnagrinėti vienašales priemones, taip pat įvertinti dvišalio ir daugiašalio lygmens veiksmus, užtikrinančius standartų abipusiškumo principo taikymą. Ataskaita turėtų apimti visas susijusias viešosios politikos sritis, įskaitant bendrą žemės ūkio politiką, sveikatos ir maisto saugos politiką, aplinkos politiką ir bendrą prekybos politiką, bet jomis neapsiribojant. Europos Komisija, siekdama surinkti suinteresuotų subjektų nuomones ir atsiliepimus, š. m. vasario 16 d.–kovo 16 d. paskelbė viešąsias konsultacijas (kvietimą teikti informaciją) dėl Komisijos iniciatyvos dėl ES sveikatos ir aplinkos apsaugos standartų taikymo importuojamiems žemės ūkio ir maisto produktams.

Numatoma, kad ES Tarybos posėdyje Europos Komisija pateiks pirmines išvagas dėl būsimos ataskaitos. Pagal ankstesniuose ES Tarybos posėdžiuose pateiktą informaciją numatoma, kad šioje ataskaitoje bus pateiktas esamų priemonių faktinis vertinimas. Bent šiuo metu Komisija nėra numachiusi teikti naujų iniciatyvų ar politinių įsipareigojimų. Galutinė ataskaita turėtų būti parengta š. m. birželio mėn.

ES Tarybai skirtas dokumentas dar negautas.

Lietuvos pozicija:

Lietuva pritaria būtinybei užtikrinti sąžiningą konkurenciją ir vienodas sąlygas ES gamintojams importuojamos produkcijos atžvilgiu. Taikant standartų abipusiškumo principą, būtina užtikrinti šių reikalavimų suderinamumą su PPO taisyklėmis. Pritariame subalansuotam požiūriui dėl „veidrodinių priemonių“ taikymo importuojamiems produktams, nesudarant nepagrįstų kliūčių prekybos santykiams su tarptautiniais partneriais. Tikimės, kad numatomoje pateikti Europos Komisijos ataskaitoje bus išsamiai

išnagrinėtos tinkamos taikyti priemonės ir įvertinti visi standartų abipusiškumo principo taikymo aspektai.

2. Padėtis žemės ūkio rinkose po invazijos į Ukrainą

- *Komisijos ir valstybių narių informacija*
- *Pasikeitimas nuomonėmis*

Klausimo esmė:

ES Tarybos posėdžiuose Europos Komisija periodiškai apžvelgia situaciją žemės ūkio sektoriuje: pieno, mėsos, grūdų, vaisių ir daržovių, aliejaus ir kt. pagrindinėse rinkose. Pastaruoju metu dėmesys sutelktas į invazijos į Ukrainą pasekmes – tiek pagalbos Ukrainai, tiek ir poveikio ES žemės ūkio sektoriui atžvilgiu.

Š. m. kovo 2 d. vyko neformali žemės ūkio ministrų vaizdo konferencija, kurios metu buvo svarstomas žemės ūkio rinkų padėtis po invazijos į Ukrainą ir paramos Ukrainai klausimas. ES žemės ūkio ministrai vieningai išreiškė solidarumą su Ukrainos žmonėmis, pabrėžė būtinybę užtikrinti jų aprūpinimą maistu ir sveikino atitinkamus ES lygmens veiksmus. Dėl Rusijos invazijos į Ukrainą buvo smarkiai paveiktos pasaulinės žemės ūkio produktų ir žemės ūkio gamybai reikalingų prekių rinkos, sutriko jų tiekimas, išaugo kainos. ES žemės ūkio sektorius taip pat pajuto šį neigiamą poveikį, nes yra reikšmingai priklausomas nuo grūdų, pašarų, trąšų, kuro ir energijos importo iš Ukrainos ir (arba) Rusijos. Tai verčia dar kartą susimąstyti apie apsirūpinimo maistu, maisto grandinių atsparumo svarbą. Europos Komisija buvo raginama užtikrinti žemės ūkio žaliavų ir produktų rinkų bei kainų stebėseną, taikyti ES paramos priemones labiausiai nukentėjusiems sektoriams. Buvo užsiminta ir apie Europos žemės ūkio gamybos pajėgumų didinimo poreikį, siekiant didinti žemės ūkio produktų (ypač pašarams naudojamų baltyminių augalų) gamybą pačioje ES.

Pagrindinės problemos ES žemės ūkio sektoriuje – augantys produkcijos gamybos kaštai (ypač energijos išteklių, trąšų ir pašarų), sunkumai kiaulienos sektoriuje. Prognozuojama, kad ūkininkų pajamos mažės, kils maisto kainos.

Kiaulienos supirkimo kainos išlieka žemos, toliau veikia visi kiaulienos rinką įtakojoantys neigiami veiksniai. Š. m. vasario 21 d. ES Tarybos posėdžio metu daugelis valstybių narių ragino Europos Komisiją imtis priemonių padėčiai stabilizuoti.

Š. m. kovo 7 d. vykusiame Specialiojo žemės ūkio komiteto posėdyje Europos Komisija minėjo tokias galimas priemones, kaip parama už privatų kiaulienos saugojimą, išskirtinės ES finansinės paramos priemonės dėl esminio rinkos sutrikdymo ir kt.

Š. m. kovo 8 d. Europos Komisija pateikė komunikatą, „REPowerEU: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“, kuriame siūlomos tam tikros gairės ir priemonės energijos kaštų augimui suvaldyti. Bus siekiama įvairinti dujų tiekimą, paspartinti dujų iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą ir pakeisti dujas šildymo bei elektros energijos gamybos srityse. Tai pat bus siekiama sumažinti ES energetinę priklausomybę, diversifikuoti šaltinius,

skatinti žiedinę bioekonomiką, diegti naujoves, pasitelkiant žinias, technologijas ir geriausią praktiką, kurios galėtų sušvelninti didelį spaudimą gamybos sąnaudoms ir nepakenkti gamybos pajėgumams.

ES Tarybos posėdyje, kuris įvyks kovo 21 d., ministrai tęs diskusijas dėl žemės ūkio rinkų padėties, ypač po invazijos į Ukrainą.

ES Tarybos posėdžiui skirtas dokumentas dar negautas.

Lietuvos pozicija:

Karo Ukrainoje poveikis žemės ūkio rinkoms bus ženklus, tačiau šiuo metu dar sudėtinga jį tiksliai įvertinti. Akivaizdu, kad ES būtina nedelsiant imtis veiksmų, skirtų didinti apsirūpinimo maistu suverenumą bei atsparumą, galvoti apie naujas tiekimo grandines, labiau vertinti trumpųjų maisto gamybos grandinių svarbą vietos ekonomikoms ir apsirūpinimo maistu stabilumui.

Lietuva ragina Europos Komisiją imtis iniciatyvų dėl pašarų tiekimo grandinių geresnio veikimo, siekiant ES apsirūpinimo pašarais, ypač žvelgiant į rudens perspektyvą. Išryškėjus ES apsirūpinimo augaliniais baltymais problemai, reikia jų gamybos plėtrą ES skatinančių sprendimų, Lietuva siūlytų ankštinių augalų plotus užskaityti kaip referencinius pievų dydžius.

Lietuvai taip pat aktualu, kokias priemones Komisija svarsto dėl galimų eksporto ribojimų, siekiant užtikrinti ES gyventojų aprūpinimą maistu.

Toliau gilėjant krizei kiaulienos sektoriuje (padėtis Lietuvos kiaulienos sektoriuje išlieka kritinė, nesimato jokio pagerėjimo, atvirkščiai, situacija vis blogėja), palankiai vertiname Europos Komisijos ketinimus pagaliau taikyti ES lygio paramos priemones šiam sektoriui. Ypač svarbus būtų išskirtinės ES finansinės paramos teikimas dėl esminio rinkos sutrikdymo, kurią teikti nuolat raginame Europos Komisiją jau nuo praėjusių metų rudens. Lietuva pasirengusi svarstyti krizių rezervo panaudojimo galimybes, tačiau būtina ieškoti ir papildomų finansavimo iš ES biudžeto šaltinių. Taip pat reikėtų ieškoti būdų, kaip būtų galima panaudoti ES rinkos stabilizavimo mechanizmus nukreipiant juos į paramą Ukrainai maistu.

3. BŽŪP strateginių planų patvirtinimas

- *Komisijos informacija*
- *Pasikeitimas nuomonėmis*

Iki 2021 m. gruodžio 31 d. valstybės narės turėjo pateikti Europos Komisijai savo BŽŪP strateginius planus. Iki nustatyto termino planus pateikė 22 valstybės narės, įskaitant Lietuvą. Iki šiol dar nepateikė 2 valstybės narės – Rumunija ir Belgija (atskiri planai Flandrijos ir Valonijos regionams).

Šiuo metu Europos Komisijoje vyksta pateiktų BŽŪP strateginių planų vertinimo procesas, apimant aplinkosaugos, ekonominius ir socialinius tvarumo aspektus, valstybių narių siekius dėl Žaliojo kurso, strategijų „Nuo ūkio iki stalo“ ir Bioįvairovės strategijų tikslų. BŽŪP strateginių planų reglamente nustatyti bendrieji parametrai, kuriais vadovaujamosi vertinant ir tvirtinant BŽŪP strateginius planus. Pagal BŽŪP teisėkūroje numatytus terminus pirmosios oficialiai patvirtintos Europos Komisijos pastabos dėl valstybių narių BŽŪP strateginių planų turėtų būti pateiktos kovo pabaigoje arba balandžio pradžioje.

Siekiant visiško skaidrumo užtikrinimo, Europos Komisija numachiui šiuos laiřkus skelbti vieřai. Toliau numatoma tęsti řių planų derinimą su Europos Komisija siekiant jų patvirtinimo.

Iki 2023 m. gruodžio 31 d. Europos Komisija turės parengti valstybių narių BŹŪP strateginių planų suvestinę ataskaitą, kad įvertintų bendras valstybių narių pastangas ir kolektyvinę užmoją siekti konkrečių tikslų, atsižvelgiant į ES 2030 m. tikslus, nustatytus „Nuo ūkio iki stalo“ ir biologinės įvairovės strategijose.

ES Tarybai skirtas dokumentas dar negautas.

Lietuvos pozicija:

Lietuva pasisako už sąžiningą, objektyvią ir skaidrią BŹŪP strateginių planų tvirtinimo procedūrą, remiantis išimtinai tik ES teisės aktuose nustatytais kriterijais. Svarbu, kad strateginių planų derinimo procese būtų išlaikytas subsidarumo principas, leidžiantis geriau atsižvelgti į valstybės narės vietos sąlygas ir poreikius, kuriuos lemia socialiniai, struktūriniai, gamtiniai ir kiti regionų skirtumai. Skaidrumo siekis neturi vilkinti planų vertinimo ir patvirtinimo proceso.

Tikimės tęsti dalykiřkas ir konstruktyvias diskusijas su Europos Komisija, siekiant efektyvaus BŹŪP strateginio plano patvirtinimo, kad nebūtų trikdžių laiku įgyvendinti naująją BŹŪP. Būtinai aiřkumas tiek ūkininkams, tiek ir administruojančioms institucijoms, kurios turi užtikrinti savalaikį pasirėngimą naujam programavimo laikotarpiui (informacinių ir administracinių sistemų parengimą, būtinų nacionalinių teisės aktų patvirtinimą).

Manome, kad vertinimo procese būtina naujai įvertinti bei atsižvelgti į apsirūpinimo maistu tikslo svarbą dabartinės geopolitinės situacijos kontekste.
